

ارعاب صاحب‌کار

گفتگو با

آقای محمدعلی رادمان

حسابدار رسمی؛ رئیس هیئت‌مدیره مؤسسه حسابرسی هدف همکاران

سپاسگزار

سپاسگزاریم که دعوت مجله را برای شرکت در گفتگو پیرامون موضوع استقلال حسابرسی پذیرفتید. مشارکت شما که از اعضای پر تجربه و صاحب‌نام حرفه حسابرسی هستید، به مجله در انتقال پیام حرفه به خوانندگان و حسابداران و حسابرسان جوان کمک می‌کند. امیدواریم شما را بیشتر در این حوزه از فعالیتهای مرتبط با حرفه ببینیم. بحث این شماره مجله درباره استقلال حسابرسی است. در شروع گفتگو بفرمایید از میان انواع تهدیدهای استقلال حسابرسی (منافع شخصی، ارباب، روابط تجاری، روابط خویشاوندی، روابط استخدامی، خدمات غیرحسابرسی، پذیرش مسئولیت مدیریت، حق الزحمه مشروط، فشار حق الزحمه، انتخاب حسابرسی، چرخش حسابرسی، و...)، در ایران کدامیک مهمترین و خطرناک‌ترین است؟ حسابرسان چگونه باید آن را پوشش دهند یا از آن اجتناب کنند؟ و چه زیانهایی تاکنون برای حرفه داشته است؟

رادمان

با سلام و تشکر برای دعوت به این گفتگو، به نظر من تهدید صاحب‌کار (ارباب) به تغییر حسابرسی، مهمترین عامل در خدشه‌دار کردن استقلال حسابرسی است؛ زیرا در کشور ما، مؤسسه‌های حسابرسی به‌طور عمده بسیار کوچک و از نظر وضعیت مالی کم‌توانند و به همین دلیل برای حفظ درآمدهای خود، شاید تسلیم خواسته‌های نامعقول صاحب‌کاران شوند. البته این موضوع به‌طور قطع فراگیر نیست و بسیاری از همکاران ما به اصول اخلاقی و حرفه‌ای خود پایبند هستند.

کنند. همچنین سازمان بورس و اوراق بهادار براساس ضوابطی که خود تعیین کرده، مؤسسه‌های حسابرسی را به گروه‌های «الف»، «ب»، «ج» و «د» رتبه‌بندی کرده و محدودیتهایی در پذیرش کار حسابرسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار برای مؤسسه‌های حسابرسی ایجاد کرده است.

صرفنظر از محدودیتهای یادشده، انتخاب حسابرس در بیشتر شرکتها، براساس روابط خاص یا شناخت انتخاب‌کنندگان صورت می‌پذیرد و در اساس به توانایی، خوشنامی و درستکاری مؤسسه‌های حسابرسی توجهی نمی‌شود و این مسئله واقعاً تهدیدی است برای استقلال حسابرس؛ زیرا تا زمانی که ضوابطی فراگیر برای انتخاب حسابرس وجود نداشته باشد، برخی از مؤسسه‌ها که کمتر مورد توجه صاحب‌کاران متوسط و بزرگ قرار می‌گیرند، برای گرفتن کار، ممکن است که استقلال حرفه‌ای خود را نادیده بگیرند.

حسابرس

بعضی از حسابرسان مستقل، در فعالیتهای کارشناسی دادگستری فعالند. نظام پرداخت حق الزحمه در این نوع خدمات شفاف نیست. نظر شما درباره ارتباط این نوع فعالیتهای حسابرس چیست؟

رادمان

مؤسسه‌های حسابرسی که در فعالیتهای کارشناسی دادگستری فعالیت دارند، به‌طور قطع در مورد آن کارها، استقلال‌شان مورد سؤال قرار می‌گیرد؛ زیرا حق الزحمه آنها براساس تعرفه‌های ناچیز دادگستری تعیین می‌شود و حسابرس با توجه به نوع و حجم کاری که انجام می‌دهد، نمی‌تواند براساس ضوابط خود، برنامه‌ریزی و حق الزحمه تعیین و دریافت کند. یادآوری می‌کنم که استقلال حسابرس باید در تمام فرایند حسابرسی حفظ شود؛ در انتخاب کار، برنامه‌ریزی، گردآوری شواهد، ارزیابی شواهد و گزارشگری. بنابراین زمانی که حق الزحمه حسابرسی براساس تعرفه‌های ناچیز تعیین شود، به‌طور قطع حسابرس در مرحله برنامه‌ریزی و گردآوری شواهد دچار محدودیت می‌شود.

حسابرس

چه تضمینی وجود دارد که حسابرسان مستقل، احکام استقلال را رعایت کنند؟ آیا حرفه حسابرسی و یا مراجع

حسابرس

نظر شما درباره چرخش حسابرس چیست؟ آیا در اصل به استقلال حسابرس کمک می‌کند؟ در ایران این اصل چگونه اجرا می‌شود؟ آیا نیازی به تجدیدنظر در این اصل وجود دارد؟

رادمان

در واقع چرخش حسابرس در شرکتها ضروری است و به حفظ استقلال حسابرس کمک می‌کند. در ایران، در خصوص شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار، این امر نهادینه شده و حسابرسان هر چهار سال یک‌بار تغییر می‌کنند. اما در مورد دیگر شرکتها، براساس مقررات جامعه حسابداران رسمی ایران یک کار می‌تواند برای چندین سال متوالی در یک مؤسسه حسابرسی باقی بماند، به‌شرط آن‌که هر ۵ سال یکبار مدیران مسئول آن کار تغییر کنند. به عبارت دیگر، مؤسسه‌های حسابرسی که دارای شرکا و مدیران حسابرسی بیشتری باشند می‌توانند برای مدت طولانی‌تری یک کار را داشته باشند، و اگر حداقل ۲۰ نفر شریک داشته باشند، طبق ضوابط سازمان بورس می‌توانند یک کار را برای مدت نامحدودی داشته باشند. به‌نظر اینجانب این روش، راهکار صحیحی نیست؛ زیرا کار با یک مشتری برای مدت طولانی، موجب می‌شود مدیران مؤسسه با صاحب‌کاران صمیمی شوند و ممکن است استقلال حسابرس خدشه‌دار شود.

حسابرس

روش جاری و حاکم برای انتخاب حسابرس، در میان صاحب‌کاران ایرانی چیست؟ آیا روش مسلط و حاکم تهدیدی است برای استقلال؟ بعضی مؤسسه‌های حسابرسی خوشنام و مستقل، از بازار تقسیم کار حسابرسی رضایت ندارند.

رادمان

براساس مفاد قانون تجارت و اصلاحیه آن، انتخاب بازرس و حسابرس از اختیارات مجامع عمومی عادی شرکتها است، ولی این اختیار براساس قوانین و مقررات دیگری محدود شده است. برای مثال براساس مقررات دولتی، شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های تحت پوشش بنیادها و نهادها می‌بایست حسب مورد سازمان حسابرسی یا مؤسسه حسابرسی مفید راهبر را به‌عنوان حسابرس و بازرس قانونی خود انتخاب

مرتبط، از این نظر نظارت کافی بر حسابرسان دارند؟

رادمان

برای رعایت احکام استقلال از سوی حسابرسان در حال حاضر، تضمینی وجود ندارد و این امر، به عنوان یک مسئله اخلاقی از سوی حسابرسان رعایت می‌شود و چنانچه مؤسسه‌ای هم احکام استقلال را رعایت نکرد، اتفاقی نمی‌افتد؛ چرا که نظارت و کنترل از سوی مراجع ذیصلاح به درستی صورت نمی‌گیرد. واحد کنترل کیفیت جامعه حسابداران رسمی ایران، سالی یکبار به مؤسسه‌های حسابرسی مراجعه می‌کند و یکی از پرونده‌های حسابرسی را مورد بررسی قرار می‌دهد و تنها در مورد همان کار نسبت به دریافت تأییدیه استقلال از شرکای مؤسسه و درج در پرونده کنترل کیفیت اقدام می‌کند. بدیهی است با چنین راهکاری، هرگز نمی‌توان «رعایت احکام حسابرس» را از سوی حسابرسان کنترل کرد.

سایبرس

اقتصاد کشور ما با اقتصاد رقابتی، تفاوت چشمگیری دارد و در آن انتخاب و حق الزحمه منصفانه حسابرس جای بحث و گفتگوی بسیار دارد. چه مطالب گفتنی در این زمینه دارید؟

رادمان

متأسفانه هنوز در کشورمان شاهد برگزاری مناقصه برای انجام کارهای حسابرسی هستیم. این بدین معنی است که حق الزحمه حسابرسی به وسیله صاحب‌کار تعیین شده و هر حسابرسی که کمترین پیشنهاد را بدهد، بدون توجه به کیفیت، رتبه‌بندی، امکانات و تواناییهای مؤسسه، انتخاب می‌شود. بدیهی است تا زمانی که حق الزحمه براساس بررسی کار، برآورد بودجه با توجه به تخصص حسابرسان و همچنین سود مورد انتظار مؤسسه‌ها تعیین نشود، مؤسسه‌های حسابرسی مجبور به پذیرش حق الزحمه به روش توافقی و چانه‌زنی با صاحب‌کار هستند. البته از سال ۱۳۹۴ از سوی جامعه حسابداران رسمی ایران، حداقل نرخ‌های حسابرسی برای سطوح مختلف تخصصی تعیین شده و مؤسسه‌های حسابرسی ملزم به رعایت آن شده‌اند؛ اما تا چه حدی این مسئله رعایت می‌شود، اطلاعاتی در دست نیست، ضمن آن که نرخهای تعیین شده هم بسیار ناچیز است.

سایبرس

استقلال حسابرس با منافع فردی و کوتاه‌مدت حسابرس در تناقض و از اینرو پیچیده است. برای ارتقای سطح استقلال حسابرس در ایران چه پیشنهادهایی دارید؟

رادمان

حرفه حسابرسی در دنیا یکی از حرفه‌های پولساز و شاید جزو برترینها باشد؛ اما در کشور ما به دلیل دولتی بودن بیشتر شرکتها (صاحب‌کاران)، این حرفه نسبت به دیگر حرفه‌ها رشد چندانی از نظر درآمدی نداشته و حق الزحمه‌ها بسیار ناچیز باقی مانده است. بدیهی است تا زمانی که حرفه حسابرسی به جایگاه واقعی خود نرسد، نمی‌توان راهکارهای مناسبی برای حفظ استقلال حسابرسان ارائه داد، جز آن که بگوییم «اخلاقاً، ضوابط حرفه‌ای را به منظور حفظ استقلال رعایت بفرمایید.»

سایبرس

به نظر می‌رسد استقلال حسابرس در ایران با تهدیدهای مهمی روبه‌روست و جای آن دارد که مطالعه، بررسی، و بحث و گفتگوی بیشتری در این زمینه انجام شود. از شرکت شما در این گفتگو بسیار سپاسگزاریم.

تهدید صاحب‌کار

به تغییر حسابرس

مهمترین عامل در

خدشه‌دار کردن

استقلال

حسابرس است